

Sygn. akt III AUa 505/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Maria Małek - Bujak (spr.)
Sędziowie	SSA Ewa Piotrowska SSA Jolanta Ansion
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2014 r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. B. (J. B.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji ubezpieczonej J. B.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 26 września 2012 r. sygn. akt X U 1728/12

oddala apelację.

/-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak /-/ SSA J. Ansion

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 505/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 maja 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonej J. B. prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu, ponieważ nie spełniła ona żadnej z przesłanek z art. 70 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W odwołaniu ubezpieczona domagała się zmiany zaskarżonej decyzji, podnosząc, iż przez 26 lat była na wyłącznym utrzymaniu męża, ponieważ nie zgadzał się by pracowała. Zajmowała się domem, wychowywaniem trójki dzieci. Kiedy mąż odchodził na emeryturę we wrześniu 2005r. razem otrzymali bezterminowe legitymacje emeryta.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 26 września 2012r. w sprawie o sygn. akt X U 1728/12 oddalił odwołanie.

Na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczona w okresie od dnia 21 stycznia 2007r. do dnia 31 stycznia 2008r. uzyskała w trybie art. 70 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) uprawnienia do renty rodzinnej po mężu Z. B. uprawnionym do emerytury górniczej.

W dniu 28 kwietnia 2010r. zwróciła się do Oddziału z wnioskiem o przyznanie dalszego prawa do renty rodzinnej.

Organ rentowy ustalił, iż zgon męża ubezpieczonej nastąpił w dniu 21 stycznia 2007r., a 5-letnia górna granica dla wdowy na ukończenie wieku 50 lat lub zaistnienie niezdolności do pracy upływa w dniu 21 stycznia 2012r.

Lekarz Orzecznik ZUS po przeprowadzeniu bezpośredniego badania i dokonania analizy przedstawionej dokumentacji medycznej w orzeczeniu z dnia 24 maja 2010r.

nie stwierdził u ubezpieczonej zaistnienia niezdolności do pracy. Wobec powyższego, organ rentowy w dniu 8 czerwca 2010r. odmówił prawa do wdowiej renty rodzinnej.

Ubezpieczona wnioskiem z 10 kwietnia 2011r. starała się również o przyznanie renty rodzinnej w drodze wyjątku na podstawie art. 83 ustawy emerytalnej. Prezes Zakładu odmówił prawa do jej przyznania, ponieważ wnioskodawczyni miała wówczas ukończone 49 lat, a zatem nie osiągnęła powszechnego wieku emerytalnego 60 lat i nie miała orzeczonej całkowitej niezdolności do pracy.

Z kolejnym wnioskiem o przyznanie prawa do renty rodzinnej odwołująca się wystąpiła w dniu 8 maja 2012r., nie przedstawiając żadnych nowych środków dowodowych. Ubezpieczona wyjaśniła, że w swej ocenie, nie jest osobą niezdolną do pracy i nie wnioskowała o przeprowadzenie dowodu na tę okoliczność.

Wywodziła, że skoro warunek ukończenia 50 lat życia w ciągu 5 lat od śmierci męża spełniła z nieznacznym przekroczeniem (nieco powyżej 3 miesięcy), to nie powinno to być przeszkodą w przyznaniu jej prawa do renty rodzinnej.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy powołał się na art. 70 ust. 1 i 2 oraz ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2013.1440.j.t.), których treść przywołał.

W ocenie Sądu I instancji, bezsporne było iż ubezpieczona nie spełniała warunków ustanowionych w art. 70 ust. 2 i 3 w/w ustawy, natomiast rentę na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy pobierała przez rok od śmierci męża. Sąd wskazał, iż ustawa o emeryturach i rentach z FUS nie zawiera innych jeszcze przepisów dających podstawą do przyznania prawa do renty rodzinnej dla wdowy.

Kompetencje do przyznania świadczenia w drodze wyjątku osobom, które nie spełniły w/w warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, przysługują wyłącznie Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 83 ust. 1 w/w ustawy.

Apelację od powyższego wyroku wniosła ubezpieczona.

Zaskarżając powyższy wyrok w całości, wniosła o jego zmianę i przyznanie renty rodzinnej po mężu.

W uzasadnieniu wskazała, iż przez 26 lat była na wyłącznym utrzymaniu męża i on w tym zakresie ją ubezpieczał. Podniosła, iż we wrześniu 2005r., kiedy jej mąż otrzymał świadczenie emerytalne, otrzymała bezterminową legitymację emeryta, jako członek rodziny. W ocenie apelującej, okoliczność ta winna mieć przełożenie na bezterminowe ubezpieczenie jej osoby oraz prawo do renty po mężu. Nie zgodziła się ze stanowiskiem Sądu I instancji, z uwagi na okoliczność, iż do uprawnienia do renty zabrakło jej 3 miesięcy i 19 dni.

Powołując się na art. 32 Konstytucji RP, wskazała na swoją koleżankę, która po dwóch latach małżeństwa, otrzymała rentę rodziną po zmarłym mężu w chwili ukończenia 50 lat.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji zastosował właściwe przepisy prawne, które przytoczył i przeanalizował w pisemnym uzasadnieniu wyroku.

Należy jedynie przypomnieć, iż zgodnie z art. 70 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2013.1440.j.t.), prawo do renty rodzinnej po zmarłym małżonku przysługuje wdowie i wdowcowi pod warunkiem osiągnięcia 50 lat życia, uzyskania orzeczenia o niezdolności do pracy lub sprawowania opieki nad dzieckiem uprawnionym do renty rodzinnej. Wdowa, która nie spełnia tych warunków i nie ma niezbędnych źródeł utrzymania może uzyskać prawo do renty rodzinnej okresowej. Renta rodzinna okresowa jest jej wypłacana przez jeden rok od śmierci męża, a nawet do dwóch lat od śmierci męża, jeśli uczestniczy w szkoleniu w celu uzyskania kwalifikacji do wykonywania pracy zarobkowej.

Wdowa (wdowiec) nabywa prawo do renty rodzinnej w razie osiągnięcia 50 lat lub gdy jest niezdolna do pracy w chwili śmierci męża (lub jeżeli warunki te zostaną spełnione nie później niż w ciągu 5 lat od daty jego śmierci lub od zaprzestania wychowywania dzieci) albo gdy wychowuje co najmniej jedno z dzieci (wnuków, rodzeństwa) uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym, w wieku do 16 lat (lub 18 - w razie uczęszczania dziecka do szkoły), bądź gdy opiekuje się dzieckiem (niezależnie od jego wieku) całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej. Wdową (wdowcem) jest osoba, której małżeństwo cywilne ustało wskutek śmierci współmałżonka.

Przenosząc powyższe rozważania prawne na grunt niniejszej sprawy, należy wskazać, iż słusznie ustalił Sąd Okręgowy, że ubezpieczona nie osiągnęła 50 roku życia w okresie ochronnym, tj. 5 lat od dnia śmierci męża (21 stycznia 2007r.), ponadto nie została uznana w tym okresie za niezdolną do pracy, czego nie kwestionowała. Na rozprawie przed Sądem Okręgowym w dniu 26 września 2012r. w sposób jednoznaczny oświadczyła, iż nie podjęła leczenia i w swojej ocenie, nie jest niezdolna do pracy. Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji o braku legitymowania się przez ubezpieczoną jakąkolwiek przesłanką do prawa do renty rodzinnej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, z treści apelacji wynika, iż ubezpieczona nie zgadza się z rozstrzygnięciem Sądu z uwagi na krótki okres, tj. 3 miesiące i 19 dni, które zabrakło jej do osiągnięcia wymaganego 50 roku życia w okresie 5 lat od śmierci męża, tj. do dnia 21 stycznia 2012r.

Odnosząc się do tych zarzutów, wskazać należy, iż ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, zasady ustalania wysokości świadczeń, zasady i tryb przyznawania oraz tryb wypłaty świadczeń. Powyższe świadczenia są finansowane i pozostają w związku z funduszem gromadzonym na ten cel ze składek ubezpieczeniowych przyszłych świadczeniobiorców. Przewiduje ona również możliwość przyznania świadczeń w szczególnym trybie art. 82-83 tej ustawy. Przy czym, regulacja zawarta w art. 83 ust. 1 omawianej ustawy pozwala na uzyskanie świadczenia pieniężnego odpowiadającego świadczeniu ubezpieczeniowemu przez osoby, które nie spełniają warunków do uzyskania tego świadczenia w trybie zwykłym. Są one finansowane z budżetu państwa (por. art. 84 ustawy), a nie z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Uprawnienie do przyznania ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny świadczeń w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie, w drodze wyjątku na podstawie art. 83 ust. 1 tej ustawy przysługuje Prezesowi ZUS. Jest ono jednak uzależnione od kumulatywnego spełnienia trzech przesłanek wymienionych w tym przepisie.

W rozpoznawanej sprawie ustalono, że ubezpieczona nie spełnia łącznie przesłanek określonych w tym przepisie. Skoro apelująca nie osiągnęła jeszcze wieku emerytalnego, to aby wnioskowane świadczenie mogło być jej przyznane, koniecznym warunkiem było wykazanie, że jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Pojęcie „osoby całkowicie niezdolnej do pracy” zdefiniowane zostało w art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z tym przepisem, jest to osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. Oceny tej niezdolności dokonuje - zgodnie z art. 14 ust. 1 powołanej ustawy - lekarz orzecznik ZUS. W myśl art. 14 ust. 2 a tej ustawy, od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stronie przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS. Również Prezes ZUS może w terminie określonym ustawą zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia lekarza orzecznika ZUS i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej, która rozpatrując sprzeciw lub zarzut wadliwości, dokonuje oceny niezdolności do pracy i jej stopnia, wydając w tym zakresie stosowne orzeczenie (art. 14 ust. 2 d-2 f). W świetle powyższej regulacji, oczywistym jest, iż ubezpieczona nie spełnia przesłanki „całkowitej niezdolności do pracy”.

Niezależnie od powyższego, zauważyć trzeba, że w kategoriach szczególnych okoliczności nie może być oceniane powoływanie się na brak możliwości podjęcia zatrudnienia, czy brak doświadczenia zawodowego. W orzecznictwie sądów administracyjnych (np. w wyroku NSA z dnia 29 kwietnia 2010r., sygn. akt I OSK 151/10) wskazuje się, że za szczególną okoliczność na potrzeby stosowania powołanego przepisu przyjmuje się wyłącznie obiektywne i niezależne od woli konkretnej osoby zdarzenia bądź trwały stan, wykluczający jej aktywność zawodową z powodu niemożności przezwyciężenia ich skutków. Niespełnienie warunku braku szczególnych okoliczności do uzyskania świadczenia w trybie zwykłym jest wystarczającą podstawą do odmowy przyznania świadczenia w drodze wyjątku na podstawie art. 83 ust. 1 w/w ustawy. Sama trudna sytuacja bytowa nie uzasadnia przyznania świadczenia w drodze wyjątku albowiem świadczenia te nie mają charakteru socjalnego (wyrok NSA w Warszawie z dnia 11 czerwca 2010r., I OSK 500/10).

Ponadto, nie zasługuje na uwzględnienie argumentacja ubezpieczonej, wskazująca na sytuację koleżanki, która uzyskała rentę rodzinną po zmarłym mężu po dwóch latach małżeństwa. Przesłanki ustawowe, którymi ubezpieczona musi się legitymować w celu uzyskania renty rodzinnej po zmarłym mężu, nie są uzależnione od długości trwania małżeństwa. Motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji renty rodzinnej opierał się na założeniu, że ochrona współmałżonka (w postaci świadczenia renty rodzinnej), po spełnieniu ustawowych przesłanek zawartych w art. 70 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, rozpoczyna się z chwilą zawarcia związku małżeńskiego. Ustawodawca świadomie nie ustanowił żadnego ograniczenia, co do długości trwania małżeństwa, z uwagi na szczególny charakter renty rodzinnej. Renta rodzinna jest świadczeniem przysługującym z ubezpieczenia rentowego w przypadku śmierci żywiciela rodziny. Stanowi ona dla rodziny swego rodzaju rekompensatę utraconych źródeł dochodu.

W konsekwencji, przywołana przez ubezpieczoną sytuacja koleżanki, która uzyskała rentę rodzinną, nie stanowi sytuacji analogicznej.

Tym samym, należało uznać za nietrafiony zarzut apelującej dotyczący naruszenia konstytucyjnej zasady równości wszystkich wobec prawa. W ocenie Sądu Apelacyjnego, ubezpieczona, powołując się na zasadę równości wobec prawa, domaga się przyznania prawa do renty rodzinnej, pomimo niespełnienia warunków do uzyskania przedmiotowego świadczenia. Argumentacja przedstawiana przez ubezpieczoną we wniesionym środku zaskarżenia jest niekonsekwentna, bowiem nie można, powołując się na zasadę równości wobec prawa, dochodzić w stosunku do swojej osoby zastosowania normy prawnej, pomimo braku legitymowania się wskazanymi w niej przesłankami.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako całkowicie bezzasadną.

/-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak /-/ SSA J. Ansion

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JR